

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Рада аспірантів та молодих вчених
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
Рада молодих вчених при Чернігівській ОДА**

МОЛОДЬ І СУЧАСНІ ТРЕНДИ НАУКОВОЇ ДУМКИ

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

15 КВІТНЯ 2025 РОКУ

Ніжин

УДК 001.2(043.2)

М 75

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 11 від 29.05.2025 р.

Упорядник:

Демченко Н. М. – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка аспірантури і докторантури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

М 75 Молодь і сучасні тренди наукової думки: збірник тез доповідей Всеукраїнської мультидисциплінарної науково-практичної інтернетконференції, 15 квітня 2025 року / упоряд. Н. М. Демченко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. 145 с.

У збірнику вміщено тези доповідей Всеукраїнської мультидисциплінарної науково-практичної інтернет-конференції «Молодь і сучасні тренди наукової думки», підготовлені до друку аспірантами та молодими вченими різних спеціальностей.

Публікації присвячено сучасним напрямам розвитку біологічних, природничо-математичних наук, права, історії та політології, актуальним питанням педагогічних та психологічних наук, сучасним трендам мовознавчої, літературознавчої та культурологічної думки, сучасним тенденціям розвитку соціальної роботи.

Відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

УДК 001.2(043.2)

© Автори тез, 2025

© НДУ ім. М. Гоголя, 2025

4. McCoy K., Hermansen E. Video Modeling for Individuals with Autism: A Review of Model Types and Effects // Education and Treatment of Children. – 2007. – №30(4). – С. 183–213.

5. Wright B., et al. Impact of Social Stories on social and emotional health of autism spectrum primary school children: the ASSSIST2 RCT with economic evaluation // Health Technology Assessment. – 2024. – №28(39).

6. Wright B., et al. Impact of Social Stories on social and emotional health of autism spectrum primary school children: the ASSSIST2 RCT with economic evaluation // Health Technology Assessment. – 2024. – №28(39).

*Лисоконь Ілля Олександрович – доктор філософії,
старший викладач кафедри соціальної педагогіки і
соціальної роботи Криворізького державного
педагогічного університету*

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Проблема соціалізації та творчого розвитку здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти завжди перебуває в полі зору науковців. Нині важливим етапом життя дитини є процес її виховання на засадах творчої праці і здатності до самонавчання протягом усього життя. Школа є одним із основних соціальних інститутів, який відіграє важливу роль у процесі соціалізації особистості. Важливо не лише навчання, отримання нових та навичок під час освітнього процесу, але й вміння орієнтуватися в змінних умовах сучасного суспільства і знаходити оптимальні шляхи взаємодії. Ефективним засобом соціалізації школярів є ігри, оскільки ігрова діяльність має яскраво виражений самодіяльний і творчий характер.

В умовах сучасної освіти гра розглядається не лише як засіб розваги, а й як ефективний метод навчання, що забезпечує інтеграцію знань, розвиток критичного мислення та навичок співпраці. Особливо важливою є роль гри в молодшому шкільному віці, коли дитина активно засвоює моделі соціальної поведінки через імітацію та взаємодію з однолітками.

Термін «соціалізація особистості» як самостійна дефініція, що означає «розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовка людського матеріалу до соціального життя» вперше була визначена соціологом Франкліном Гідінгсом [1, с. 15-16]. Розглядаючи сутність поняття соціалізація особистості, слід зауважити, що між ученими немає єдності, насамперед, у його визначенні. Так, наприклад, за І. Бехом процес соціалізації особистості, зокрема школяра, – це процес формування дорослості й почуття дорослості, який є специфічним за соціальною формою самосвідомості [3, с. 18-21].

На сьогоднішній день процес соціалізації особистості є предметом дослідження багатьох вітчизняних вчених, які розвивали основні його положення щодо виникнення, розвитку, значення у сфері педагогіки, психології, філософії, соціології тощо. Серед відомих дослідників соціалізації особистості Т. Алексеєнко, Б. Ананьєв, Г. Андрєєва, А. Капська, І. Кон, Ю. Косенко, М. Лемещук, А. Мудрик, В. Нікітін, Б. Паригін, С. Савченко, С. Харченко та інші.

Проблеми використання ігор в освітньому процесі, їх педагогічне навантаження досліджувалися В. Бадером, О. Біляєвим, Л. Варзацькою, І. Діваковою, Т. Донченком, Р. Жуковською, Л. Ільницькою, С. Караман тощо.

В Законі України «Про освіту» (2017) [2] зазначено про необхідність формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду. Соціалізацію особистості в шкільному освітньому середовищі можна розділити на етапи:

- вступний (перехід від дошкілля у початкову школу);
- початковий (навчання у початковій школі, адаптація до освітнього середовища школи та класного колективу);
- середній (перехід від початкової школи до середньої, формування життєвих орієнтирів та професійних інтересів);
- завершальний (навчання у старшій ланці шкільної освіти та підготовка до вступу у заклад фахової передвищої або вищої освіти).

Соціальний розвиток особистості здійснюється як процес, спрямований на одночасний розвиток особистісних якостей і освоєння соціальних ролей в різних сферах життєдіяльності. Тому, соціалізація особистості є частиною цілісного процесу її становлення як соціального суб'єкта. Соціалізація охоплює всі процеси прилучення до культури, навчання і виховання, за допомогою яких людина набуває соціальну природу і здатність брати участь у соціальному житті [1, с. 57].

Особлива роль у розвитку творчих здібностей належить початковій школі, саме на цьому етапі навчання виявляються і розвиваються здібності дитини, відбувається психосоціальна адаптація до шкільного простору, формується вміння та бажання вчитися. Тому, використання ігрових технологій для соціалізації має починатися саме в молодшому шкільному віці.

Ігрова діяльність базується на уявлюваній ситуації, яку самостійно створює дитина замість реальної і вибудовує певну послідовну модель власної реакції, виконуючи певну роль або функції, відповідно до наявних знань та життєвого досвіду. Фактично ігрова діяльність здобувача загальної середньої освіти формується під впливом зовнішніх (фізіологічні та вікові особливості) та внутрішніх (особистісні переживання, власний досвід) факторів.

В процесі гри, окрім взаємно прийнятих правил, ролей, змісту ситуації, між школярами виникають реальні взаємовідносини. Їм доводиться домовлятися, розподіляти ролі, контролювати виконання правил тощо. У грі школярі легше налагоджують контакт між собою, впорядковують свої дії, оскільки це належить до

змісту прийнятих ними ролей. Реальні взаємини є основою організації дитячого, зокрема шкільного, товариства [4].

Особливу увагу варто віднести розумовій діяльності, руховій активності та отриманню емоційного досвіду школяра в процесі гри. Емоційний досвід учня формується за рахунок переживання ним різноманітних почуттів під час гри у конкретній ситуації, що впливає на формування характеру і психосоціальний стан. Разом із тим, розумова діяльність відбувається мимоволі, адже відсутній сам по собі освітній процес, а розумове виховання відбувається за рахунок засвоєння нових знань. Тому, у процесі гри розвивається розумова активність дитини, уява, пам'ять і формується особистісне ставлення до ситуації у грі.

Під час гри збагачується досвід рухової діяльності учня, оскільки приймаючи певну роль школяр повинен намагатися відтворити характерні для конкретного персонажа рухи [3, с. 39].

Змістове наповнення гри (перший рівень повної загальної середньої освіти) і ситуаційної задачі (другий і третій рівні повної загальної середньої освіти) полягає виключно на врахуванні вікових особливостей школярів, отриманих ними знань та наявного досвіду. Педагогічна цінність ігрової діяльності як засобу в тому, що вона дозволяє педагогу перевірити рівень соціалізації школяра, встановити взаємозв'язок між віковими особливостями учня і його знаннями, визначити психоемоційний стан та в подальшому відкоригувати його під час виховного процесу.

На підставі вище викладеного можна зробити висновок, що нині існує потреба виховувати успішно соціалізовану, творчу, освічену, культурну особистість, здатну висловлювати свої думки оригінально, креативно, мислити творчо та діяти впевнено в різних ситуаціях. Одним із успішних кейсів соціалізації здобувачів загальної середньої освіти в шкільному освітньому просторі є ігрова діяльність, оскільки виконання певної ролі в процесі гри або ситуаційної задачі примушує школяра моделювати певний алгоритм дій в заданих умовах, який в майбутньому він зможе відтворити в реальному житті.

Загалом ігрова діяльність є важливим засобом соціалізації особистості в шкільному освітньому просторі, оскільки вона сприяє формуванню комунікативних навичок, розвитку емоційного інтелекту та адаптації учнів до соціокультурних норм. Дидактичні, сюжетно-рольові та інтерактивні ігри сприяють формуванню у школярів здатності до самовираження, конструктивної взаємодії та відповідальності за прийняті рішення. Гра як педагогічний інструмент сприяє зниженню рівня тривожності, підвищенню мотивації до навчання та розвитку когнітивних здібностей. Використання ігрових методик в освітньому процесі також дозволяє враховувати індивідуальні особливості дітей, забезпечуючи диференційований підхід до їх навчання та виховання.

Список використаних джерел

1. Андреева Г. Соціальна психологія. Наука, 2000. 159 с.

2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради, 2017. № 38-39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Кулагіна І. Вікова психологія: Повний життєвий цикл розвитку людини. Наука, 2001. 145 с.

4. Роль гри у розвитку особистості в дошкільному віці. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти. URL: <https://pandia.org/text/79/531/10375.php>

*Лук'яненко Юлія Михайлівна – здобувачка третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти*

*Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя,
III курс, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки*

*Демченко Наталія Михайлівна – кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педгогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СИБЛІНГОВОЇ ПОЗИЦІЇ НА УСПІШНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Успішна позиція в житті особистості досягається за рахунок формування стійкої позитивної внутрішньої мотивації, яка більше базується на отриманні задоволення від суті обраної діяльності, і менше - на зовнішньому винагородженні. Мотивація до успіху, як і інші чинники, які впливають на становлення особистості, зароджується в сімейному середовищі. Сімейна взаємодія, яка включає в себе постійні взаємини з своїми сиблінгами та батьківським баченням кожної своєї дитини в своїй сім'ї в залежності від кількості, черговості народження та їхньої статі, а також їхнє уявлення про виховання та можливості для розвитку розумових і творчих здібностей своїх дітей має потужний формувальний вплив на майбутню успішність у житті людини до кожної особистості.

Отже, при дослідженні формування мотиваційних чинників, які впливають на успішність в житті, ми враховуємо такий фактор як сиблінгова позиція.

На основі узагальнених емпіричних досліджень, які активно проводилися в 50 – 60 роках XX століття, було зроблено висновки, що єдині діти в родині мають такі характеристики як потреба в досягненнях, і в той же час дуже низька потреба до об'єднання з іншими, небажання бути в колективі, об'єднуватися задля досягнення якогось результату, що негативно впливає на розвиток комунікабельних можливостей, а також проблемна поведінка, оскільки єдині діти зациклені на своїй особі і не враховують потреби інших та наполягають на задоволенні лише власних потреб.

Старшим дітям в родині, зазвичай, властиві високі інтелектуальні здібності, висока навчальна успішність, схильність бути першим – досить така зріла пове-